

Venus i l'organista

“La deessa té els pits menudets, les anques i les cuixes ben plenes, que s’endevinen tendres i toves al tacte, la carn fa plecs entre el pit i el pubis, i el punt crucial on mira el músic queda amagat entre les cames tancades. No hi ha població de pèls al monticle del seu propi nom. Pobre organista que mira i no veu allò que voldria.”

Les coses més importants que he fet per acabar de passar l'any noranta-set, de poc feliç memòria, han estat una visita al cementeri de Dejà i una altra als mestres venecians exposats temporalment a Montjuïc. A Dejà vaig considerar molt seriosament la possibilitat d'adquirir un metre quadrat, o llogar-lo *in aeternum*, a fi de passar agradablement la mort en aquell paisatge, de cara a la mar i a la tramuntana, com Brassens que volia “*passer la mort en vacances*” al cementeri de Seta, aquest carregat de literatura pels versos de Paul Valéry (“les teulades tranquil·les on caminen coloms”, i tot això), i aquell per la tomba simple on està escrit “Robert Graves, poeta”. Mentre això arribava, però, no és mala ocupació contemplar els mestres venecians, ara que el Museu del Prado, l'estat, permet que passen un parell de mesos a Barcelona, la província. Més val això que no res, i a València no vindran. Dels pintors venecians del XVI m'agraden els retrats masculins i les pells femenines, la qualitat de la roba, les perles i els cabells. “La dama que descobreix el pit”, d'un Tintoretto no afectat ací de manierisme, mostra amb la mateixa complaença la tela translúcida que s'aguanta amb les mans, les mamelles dolçament plenes, nacrades, i el doble collar de perles grosses brillant amb la mateixa llum que il·lumina els pits, la cara i els cabells daurats. Hi ha més cabells daurats en la Magdalena del Veronès, i més encara en la “Pietat” de Palma el Jove, on la mateixa Magdalena neteja amb els cabells les ferides dels genolls de Crist. Hi ha una adolescent, quasi un infant, que dubta entre la virtut molt vestida i modesta i el vici que el crida amb l'escot generós, hi ha una noia de Tiziano que se sedueix ella mateixa davant de l'espill, i una Santa Agueda del Veronès torbadora amb el pit canònicament tallat. Hi ha una Susanna sorpresa pels vells, hi ha més perles, més pells nacrades, més cabells. Però hi ha sobretot la Venus que es distrau escoltant l'orgue. Ella només ja val una visita, un matí tot sencer, un viatge.

De Venus de Tiziano en conec tres o quatre, i els tinc un amor particular. Dic “tres o quatre” perquè la primera no la conec personalment i en realitat és de Giorgione, acabada pel Tiziano jove. És aquella Venus dormida en un prat amb floretes, damunt d'un gran coixí roig i un llençol blanc, i amb un paisatge al fons

d'arbres subtils i cases esvaïdes. Del colze que té plegat sota el cap s'allarga la doble corba perfecta fins a la punta del peu estirat, un fus flexible, suavíssim, al centre del qual reposa la mà damunt del pubis, amb els dits doblegats dins de l'arrel de les cuixes, una dolçor infinita: un èxtasis innocent, sense malícia, si tal estat o condició fóra possible. L'altra Venus que té la mà al mateix lloc i amb la mateixa posició impúdica dels dits és la “Venus d'Urbino”, amb la qual he tingut tractes personals als Uffizi de Florència. Reposa de costat sobre un coixí i un llençol blancs, i m'ha mirat molt fixament, més d'una vegada, no he sabut mai amb quines intencions. Als peus hi ha un gosset adormit, i al fons de la sala una xiqueta agenollada d'esquena i una dona que s'arromanga una màniga, com si volgués assotar-la, o és això l'efecte que a mi em fa, una cosa molt estranya darrere del gran cos suau i daurat.

Les altres dues Venus que conec són al Museu del Prado, i en totes dues la deessa apareix lànguidament sobre una tela fosca de ras o de vellut. Al fons hi ha una perspectiva d'arbres de jardí, i una font on balla un sàtir de potes de cabra. La corba única del cos i la cama esquerra és en els dos quadros la mateixa, i en tots dos el peu de Venus s'estira fins a la cintura del jove organista. Venus porta collar i polseres d'or, la mà dreta reposa sobre la cuixa, i l'organista, tot vestit i amb espasa, gira el cos i la cara, sense deixar de tocar, i mira fixament un punt entre les cames i el ventre de cos nu. La deessa té els pits menudets, les anques i les cuixes ben plenes, que s'endevinen tendres i toves al tacte, la carn fa plecs entre el pit i el pubis, i el punt crucial on mira el músic queda amagat entre les cames tancades. No hi ha població de pèls al monticle del seu propi nom. Pobre organista que mira i no veu allò que voldria, i Venus ni se n'adona que ell la mira, no se sap ni tan sols si escolta o no la música. En una versió s'entreté amb un amoret que l'abraça per darrere, en l'altra (la que ha vingut a Barcelona) acaricia el llom d'un gosset juganer. Com si no tinguera als peus, assegut al mateix llit, un cavaller organista, com si el cavaller no tocara la música, ni li mirara l'entrecreix, com si no estiguera exposant el seu cos als ulls del músic ni a ningú. Pobre organista, pobres visitants que la mireu i ens ignoreu, pobres tots davant de la deessa. No ha de fer res per torbar-nos l'ànima, simplement deixar-se mirar.